

Examenul național de bacalaureat 2023
Proba E. b)

Limba și literatura maghiară maternă

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Filiera teoretică – Profilul real; Filiera tehnologică; Filiera vocațională – Toate profilurile (cu excepția profilului pedagogic)

Varianta 4

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.

I. TÉTEL

(30 punct)

a. a cím és szöveg viszonya

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Gazdag jelentésrétegű cím; a sötétség egyrészt utal a konkrét napszakra, az éjszakára, az alkonyra, az őszre mint évszakra, másrészt a természetben és az emberi életben bekövetkező szükségszerű elmúlást sugallja; a szövegegész visszaigazolja a címet, kapcsolódik a cím keltette előfeltevésekhez; a lírai én önnön mulandóságát az egyetemes lét távlataiba helyezi stb.),
érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszadásra 1 pont. **5 pont**

b. a vershelyzet jellemzői

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A vershelyzet konkrét, már a címben megjelenő „sötétség” főnév is erre utal; a költemény alapmotívumait képező éjszaka, alkony, ősz, kert fogalmak külső látványt sugallnak „*rozsdalevű éjszaka...a kertekre csordul*”, „*reves fák nyírka folydogál*”; az őszi alkony képe, a lepusztult kert szemlélése indítja el a lírai elmélkedést: „*mennyi éved/van hátra még?*”; a gazdag színhatások szerepe a vershelyzet megteremtésében: tinta, rozsdá, reves fa stb),
érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszadásra 1 pont. **5 pont**

c. a képek által keltett hangulat

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A vers hangulata szomorú, mélabús; a költői képek szorongáshangulatot árasztanak; „*reves fák nyírka folydogál*” leíró kép az enyészet mozzanatát emeli ki, a verszárlatban az ember testébe felszívódó „*sír szaga*” a felbomlás folyamatának hallucinatív érzékelése; a képzeletben átélt halálpillanat szorongásának jelzése; hangulati ellentét az enyészet képei és a kávéba mártott cukor barátságosabb látványa között; az éjszaka, a kertek, a fák konkrétumai a halál látomásává váltanak át; halálfélelem, az ismeretlen túlvilág rettenete; a verszárlatban az emberi lét tragikumát feloldja az Istennel való találkozás öröme stb.),
érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszadásra 1 pont. **5 pont**

d. az éjszaka motívumának jelentése

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A verskezdés a korai sötétedés, a tél jellemző gondolattársításait hívja elő: az „*éjszaka/már hatkor a kertekre csordul*”; depresszív kép, amely baljós kérdést sugall: „*mennyi éved/van hátra még?*”; a „*rozsdalevű éjszaka*” szinesztéziás szószerkezet, a „*keserű, nyirkos éjjel*”, „*lucskos, barna est*”, „*szivárog*”, „*szivódik*”, „*ítat át*” képek az éjszaka és képi párhuzamai tisztátalanságát fejezik ki a rozsdá, hófehér, barna színellentét által; ellentétekből kibontható másodlagos jelentés: tisztaság-tisztátalanság, érték-értéket megsemmisíteni akaró erő; „*Így szivódik az éjszaka/beléd is*” fordulatot hozó mondat, a sír, a halál alattomos fenyegetésének kifejezője, az elmúlás örök jelenlétének képe; a „*sírba téved*” és „*az éjszaka ... a sír szaga*” motívumisméltés: az enyészet „szaga” átítatta az élő; lappangó halálfélelem; szorongás; a verskezdő külső látvány, az őszi

éjszaka, a kert látványa a befejezésben összekapcsolódik a személyes lét mulandóságélményével; a látvány így a mulandóság látomásává válik stb.),
érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*, részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,
részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*, kísérlet a válaszadásra *1 pont*. **5 pont**

e. az elégia műfaji sajátosságai a versben

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A vers modern elégia, témája az elmúlás, a halálfélelem érzése; felütése fájdalmas, borús hangulatú; a külső látvány képei (éjszaka, kert, fekete kávé, kockacukor) összekapcsolódnak a „sír” metafora révén, és az emberi mulandóságra vonatkoznak; látvány és látomás; az igei metaforák, művészi jelzők, a képalkotásban megjelenő motívumszöveges technika szerepe a látvány és látomás megteremtésében; a zárlatban az emberi mulandóság érzésének feloldása az Istennel való találkozás örömeiben; csendes beletörődés stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*, részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,
részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*, kísérlet a válaszadásra *1 pont*. **5 pont**

Helyes fogalomhasználat, nyelvi igényesség, helyesírás

Gördülékeny, választékos stílus, helyes fogalomhasználat, kifogástalan helyesírás *5 pont*,
helyenként nyelvi-nyelvtani hibák, helyenként helyesírási hibák (egyéb hibák) *4 pont*, helyenként
nyelvi-nyelvtani hibák, helyenként helyesírási hibák (súlyos hibák) *3 pont*, helyenként nyelvi-
nyelvtani hibák, helyenként helyesírási hibák (durva hibák) *2 pont*, gyakori nyelvi-nyelvtani hibák,
gyakori helyesírási hibák *1 pont*. **5 pont**

Megjegyzés: A kérdések sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II. TÉTEL

(30 pont)

1. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Minden helyes társítás *1 pontot* ér. Helyes válaszok: Bécs – a Theresianumban jogot hallgatott; Bécs – utazási és menetjegyirodát alapított; Párizs – bemutatta a telefonhírmondót a világhiállításán; Párizs – több, a bostonihoz hasonló telefonközpontot létesített; London – bejegyezte a fonográf szabadalmát.

5 pont

2. Nyelvi elemek, gondolatok értelmezése. Rövid válasz megfogalmazása a következő részletből vett információk alapján: „...egy, telefonközpontokból álló, elektronikus hírközlő rendszert, a modern vezetékes rádió őseit, a telefonhírmondót találta fel. Találmányát már a párizsi világhiállításán bemutatta, s hátralévő életében azért dolgozott a telefonos hálózatok tökéletesítésén, hogy egy hangos újságot, egy „beszélő hírlapot” megalkosson. A telefonban ugyanis egyszerre két ember beszélgethetett egymással, a telefonhírmondó újdonsága viszont a hírszolgáltatás volt: egyetlen mikrofonba elmondott hírt az ország számos – több száz vagy akár több ezer – helyén egy időben lehetett hallani. Erre a célra szerkesztőséget szervezett, amelyik folyamatosan közölt belpolitikai, külpolitikai, kulturális, gazdasági és sporthíreket, időjárás-jelentést, tudósított művészei eseményekről és színházi bemutatókról, azaz valóban szerkesztőségként működött. A rádió feltűnéséig a telefonhírmondó volt a legfontosabb közösségi médium.” Érvényes, a szöveg információit felhasználó, teljes válasz – *5 pont*, érvényes, de csak részben kifejtett válasz – *4 pont*, részben érvényes, kifejtett válasz – *3 pont*, részben érvényes, részben kifejtett válasz – *2 pont*, kísérlet a válaszadásra – *1 pont*. **5 pont**

3. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Rövid válasz megfogalmazása a következő részlet alapján: „Nem tudni, hogy hol és mikor ismerkedett meg Thomas Alva Edisonnal, a feltaláló azonban mérnökként nem alkalmazta, viszont megbízta cége európai ügyeinek intézésével. Edison megbízásából ő jegyeztette be a fonográf szabadalmát (London, 1877), majd minden szabadalmának értékesítése az ő feladata lett, egyúttal önálló szabadalom-értékesítő ügynökséget is nyitott, amely azonban már nemcsak Edison, hanem a saját találmányainak megismertetésével is foglalkozott. Erdemei elismeréseként az Edison Társaság igazgatósági tagjává nevezték ki.” Érvényes, a szöveg információit felhasználó, teljes válasz – *5 pont*, érvényes, de csak részben kifejtett válasz – *4 pont*, részben érvényes, kifejtett válasz – *3 pont*, részben érvényes, részben kifejtett válasz – *2 pont*, kísérlet a válaszadásra – *1 pont*. **5 pont**

4. Témához való igazodás (a szöveg információira való hivatkozás)

5 pont

Teljes megfelelés a témának, címnek, feladatnak; releváns példák, hivatkozások; a témának, feladatnak megfelelő mennyiségű állítás – *5 pont*, lényegében megfelel a témának, feladatnak;

témához tartozó és attól eltérő kijelentések váltakozása – 3 pont, eltérés a témától, címtől, feladattól – 1 pont.

Az érvelő szöveg követelményeinek betartása **5 pont**

Az érvek pontos, áttekinthető, érvényes megfogalmazása; ítélőképesség, kritikai gondolkodás megnyilvánulása, releváns példák, hivatkozások; hihető, meggyőző, kifejtett állítások – 5 pont, nem kellően meggyőző példák (pl. az érvek nem mindig támasztják alá kellő mértékben az állításokat), nem kellően kifejtett állítások, tárgyi, fogalmi félreértések – 3 pont, kevés releváns példa, utalás, gyenge vagy hibás állítások, tárgyi, fogalmi tévedések – 1 pont.

Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás **5 pont**

Logikus, tudatos felépítés, az állítások/gondolati egységek világos kapcsolódása, van bevezetés, kifejtés, lezárás; ezek elkülönülnek és arányosak, globális és lineáris kohézió megvalósulása, gördülékeny, élvezetes, választékos stílus, szakkifejezések helyes használata, kifogástalan helyesírás – 5 pont, helyenként következetlen felépítés, indokolatlan gondolatmenetbeli váltások, helyenkénti nyelvi-nyelvtani hibák (pl. egyeztetés, vonzat), helyenkénti helyesírási hibák – 3 pont, széteső írásmű, lényegét tekintve zavaros gondolatmenet (pl. csapongás, ismétlődések), a főbb szerkezeti részek nem különülnek el egymástól, szövegösszefüggésbeli hiányosságok (pl. alanyváltás), hiba, hiányosság a kohéziót megteremtő eszközök (pl. kötőszók, névmások) használatában, gyakori a nyelvi-nyelvtani hiba, gyakori helyesírási hibák – 1 pont.

Megjegyzés: A feladatok sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

III. TÉTEL **(30 pont)**

a. a választott alkotás műfaji, stílustörténeti sajátosságai

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*)

műfaj: nagy terjedelmű, több szálon futó, több szereplőt felvonultató, lélektani regény, egzisztenciális, társadalmi, történelmi regény, példázat; lélektani regény: a főhős egyéniségét, tudatát, ösztönéletét felidéző alkotás, a bűn és bűnhődés sorsmotívuma köré szerveződik a cselekmény, szaggatottság, balladaszerűség, az időszerkezet alineáris jellege, a múlt többbretűsége, titok, drámaiság; egzisztenciális regény: Szendy Ilka önértelmezésre való törekvése, a múltbeli események, a családi múlt feltárása, önpusztító, önfel számoló lét; társadalmi regény: kisvárosi lét megragadása, egy letűnt kor és társadalmi réteg bemutatása, az iparosok sorsa, a paraszt és birtokos viszony; történelmi regény: II. Rákóczi Ferenc korának felidézése, a történelmi személyiség, mint jelkép, eszmény, ideál; példázat: a pusztulás a századforduló társadalmára, hagyományos léthelyzetére, erkölcsi normáira vonatkozik; *stílustörténeti sajátosságok:* realista stílus: kisvárosi lét bemutatása, lélekrajz, korrajz, társadalmi rétegek egymáshoz való viszonya, kiüresedtség, sivárság, erőszak, gyilkosság, a különc embertípusa stb.,

Móricz Zsigmond: *Barbárok*

műfaj: novella, balladai, mesei jelleg; epikus alkotás, rövid terjedelem, egy szálon kibontakozó cselekmény, korlátozott tér- és időszerkezet, kevés szereplő, csattanószerű zárlat; a novella balladaszerű vonásai: az írói közlés háttérbe szorul, kihagyás, sűrítettség, szaggatottság, elhallgatás, balladai homály, tömörítés, drámaiság; a párbeszédes jelleg, mint a késleltetés eszköze, tempóváltás, mint a feszültségkeltés eljárása; mesei jelleg: az elbeszélés módjában érvényesül, ismétlések, felsorolások; az elbeszélő távolságtartó, semleges hangnem jellemző, szűkszavúság az események bemutatásában; *stílustörténeti sajátosságok:* a realista-naturalista irányzat jellegzetességei; realista jegyek: a helyszín, a pusztai világ, a társadalmon kívüli lét bemutatása, sivárság, embertelenség, típus szereplők: juhászok, a parasztság képviselői, elszigetelten élnek a közösségtől, szótlanak, ösztönemberek, a kommunikáció hiánya jellemző, csökkent értékű nyelvhasználat, a beszéd jelzés értéke, azt jelzi, amit a beszélők elhallgatnak; veres juhász tette, a gyilkosság kíméletlensége, a gyilkosság utáni lakoma, mint az embertelenség, érzéketlenség kifejezője; a kutyák ösztönöszerű magatartása, mint vészjósló jel stb.,

Arany János: *Ágnes asszony*

műfaja: lélektani ballada: mindhárom műnemhez tartozó műfaj: epika: cselekmény, tér- és időszerkezet, szereplők, elbeszélő, líra: poétikai eszközök, érzelmkifejezés, refrén, dráma:

párbeszéd, tragikus jelleg, vívódó hős; balladai homály: titkok, utalások, töredezettség; *stílustörténeti sajátosságok*: romantikus stílusjegyek: bűn és bűnhődés motívuma, az örültség, mint léthelyzet bemutatása, ellentét: a falu, a közösség – Ágnes magánya, ellentét a motívumok között: fehér, mint az ártatlanság jelképe – a vér motívuma, mint a bűn, a gyilkosság jelképe, a természet szerepe, a főszereplő zaklatottsága, titka, büntudata, elbeszélői magatartás: szubjektivitás, részvétellel viszonyul a tragikus sorsú főszereplőhöz stb.)

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszadásra 1 pont. **5 pont**

b. a konfliktus szerepe a hősök viszonyrendszerének kialakulásában

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*)

Szendy Ilka és Gönczi Dénes viszonya: két különböző társadalmi rétegből származnak, Ilka városon él, tímárleány, iparos család sarja, szülei halála után ő az egyedüli örökös, magányos, különc, nehezen tud kapcsolatot teremteni, nem talál magához illő, megfelelő társat, viszonyt kezdeményez Gönczi Dénessel, aki parasztleány, egyszerű napszámos, falun él, házas ember, felesége és három gyermeke van, ennek ellenére viszonyt folytat Ilkával, azonban ezt kényszerként éli meg, nem vállalják fel viszonyukat, maga a közösség, a falu és a város egyaránt elítélné ezt a kapcsolatot, Dénes menekülési lehetőségekben gondolkodik, szökési terv, Amerikába menne, Ilka meggyilkolja, gőgös, dühíti a paraszt lázadása, ellenállása; *Szendy Ilka és családja viszonya*: késői gyerek, testvérei meghaltak, édesapjára neheztel, nem taníttatja, habár lenne pénze rá, édesanyja súlyos beteg, ágyhoz kötött, Ilka gondozza, közömbös iránta, halála éjszakáján is magára hagyja, Gönczi Dénessel találkozik, anyja halála miatt sem bánkódik, szinte könnytelen szemekkel gondoskodik temetéséről, szüleivel való viszonyára a sivárság jellemző, nincs érzelmi kötődés; szülei halála után egyedüli rokona, aki olykor meglátogatja, nagybátyja, aki vasárnaponként keresi fel a magára maradt nőt, Ilka őt is elúzi stb.,

Móricz Zsigmond: *Barbárok*

a Bodri juhász és családja közötti viszony: házastársi viszony, jó apa–fiú kapcsolat, Bodri juhász becsületes ember, gondoskodik családjáról, juhászember: a juhászok társadalmon kívülisége határozza meg életét, otthona a puszta, távol él a falutól, a közösségtől, nyájának él, fiát juhásznak nevezi, „hallgató ember”; felesége juhászgyermek volt, most juhászfeleség, ennek a világnak ismerője, ételt visz fiának, férjének, hiányuk/eltűnésük miatt aggódik, kitartó, nem adja fel keresésüket, szereti családját, küzd azért, hogy a tettesek megbűnhődjenek; *a Bodri juhász és a veres juhász viszonya*: konfliktus, a veres juhász irigy, vágyik a Bodri juhász vagyonára, az őv motívumának jelképes szerepe, a két juhász közös jelene: szótlanság, érzékelhető feszültség, kíméletlen gyilkosság, az apa és fiú kivégzése, brutalitás, érzéketlenség; *a veres juhász és a vizsgálobíró viszonya*: hierarchikus viszony, a bíró az igazságszolgáltatás képviselője, a veres juhász bűnös, számos bűncselekmény elkövetője, ezeket vállalja, tagadja Bodri juhász és fia meggyilkolását, kihallgatás, a bíró bölcsessége, átlátja a helyzetet, ismeri a babonáktól féltő ember gondolkodását, lélektani megoldást választ, megtöri a juhászt, vallomásra bírja, a bíró ítélete: „*barbárok*”, a címben előrevetített ítélet: a kíméletlenség, érzéketlenség, a vad és embertelen lét kifejezője, mely az egész pusztai világra vonatkoztatható stb.,

Arany János: *Ágnes asszony*

szereplők: Ágnes asszony, a falubeliek, a hajdú, a bíróság képviselői; *Ágnes asszony és a falubeliek (gyerekek, asszonyok) viszonya*: mellérendelő viszony, egyenrangúak, a gyerekek kíváncsiskodó magatartása, az asszonyok érdeklődő/gyanakvó viszonyulása érzékelhető, Ágnes válasza, leplez, titkol, próbálja elterelni a gyanút; *Ágnes asszony és a hajdú viszonya*: hierarchikus viszony, a hajdú felsőbbrendűsége, a törvény képviselője, végrehajtója, Ágnes kénytelen engedelmessé válni, azonnal börtönbe kerül, szembesül önmagával, büntudatával; *Ágnes asszony és a bírák viszonya*: hierarchikus viszony, a bírák előtt Ágnes asszony bűnösnek jelenik meg, a bírák a büntetés meghozói/kimondói; idős, bölcs emberek, határozott, magabiztos hangnemben közlik a vádat, a szerető, majd később Ágnes büntetését, Ágnes tébolyult, nem érti a szót, a lepelmosásra hivatkozik, a bírák átlátják a helyzetet, felismerik az asszony tébolyát, a sors által adott büntetést méltónak vélik, lemondanak a büntetésről, szánalommal tekintenek a szenvedő asszonyra, szabadon bocsájtják stb.)

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszadásra 1 pont. **5 pont**

c. a tér- és időszerkezet szerepe a lélektani ábrázolásban

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*)

helyszín: Jajdon, erdélyi város, Zilah, Szilágy megye, beszélő név, régies hangzású, biblikus jellegű, alaptagja a „*ja*” kifejezés, indulatszó, fájdalmat érzékeltet, metaforikusan előreutal az eseményekre, az emberi és társadalmi sorsra, zárt világ, lakói nem ismerik, nem érdeklődnek a nagyvilági események iránt, „*kiapadt kút*”, vagyis pusztulásra ítélt világ, sivárság, kiüresedettség, kilátástalanság, egy korszak végének, pusztulásának megragadása; időszerkezet: alinearitás, a jelen idősíki: márciustól szeptemberig terjedő események: szerelmi kapcsolat, gyilkosság; a múlt idősíki: egyrészt pontos, tényszerű múltidézés, másrészt látomászerű, víziókban kiteljesedő emlékezés: pl. Ilka látomásai saját bírósági tárgyalásáról, a múlt többbretúsége: a Dénessel való kapcsolat részleteinek felelevenítése, a családi múlt felidézése, mint az önértelmezés eljárása, a kamaszkori „*tévedésről*”, a teherbe esésről való emlékezés, 200 éves múltba való visszatekintés, II. Rákóczi Ferenc személyének felelevenítése, többjelentésű jelkép: idealizálás, „*igazi*” férfikép, önállóság eszköze, olykor pedig Ilka lelkiismerete, máskor pedig a múlt idő szimbóluma, az időt érzékeltető jelképek: a kút, mint időszimbólum, a múlt jelentősége: Ilka egyre kevésbé él a jelenben, egyre inkább a múltban értelmezi önmagát stb.,

Móricz Zsigmond: *Barbárok*

3 szerkezeti egység, három különböző helyszín: a pusztaság (1. rész), az Alföld és a Dunántúl (2. rész), Szeged, tárgyalóterem (3. rész); a pusztaság: a juhászok megszokott tere, nyílt, végtelen tér, a társadalmon kívüli lét megragadásának helyszíne, a juhászok ritkán mennek a faluba, esetleg vásárra járnak, elszigetelt életű, magányos emberek, a beszéd hiánya, az ösztönszerű lét bemutatására alkalmas helyszín: pl. Bodri juhász és kutyájának viszonya, megértése; Alföld és Dunántúl: kitágul a tér, a vándorló asszony képe, mesei jelleg, a „*világ*” bejárása, a keresés motívuma, a tragédia felfedezése; Szeged, tárgyalóterem: zárt tér, az igazságszolgáltatás helyszíne, a beszéd, a bűnvallás kerül előtérbe, a bíró és veres juhász párbeszéde, veres juhász vallomása, a konfliktus megoldása, a bíró értékelése, következtetése; időszerkezet: 1. rész: néhány óra alatt kibontakozó eseménysor, az alkony jelképes szerepe, előreutalás, érzékelteti Bodri juhász és fia tragikus sorsát, 2. rész: 10 nap után a „*fekete*” asszony megjelenése, 1 év alatt kibontakozó eseménysor, a keresés, az igazság feltárásának útját bejáró asszony balladaszerű története; 3. rész: néhány óra, viszonylag rövid idő, a vallatás és bűnmegvallás ideje, a bíró következtetése, a juhászi lét naturalista jellegére vonatkozó megállapítás stb.,

Arany János: *Ágnes asszony*

helyszínek: a patak és környéke, a börtön, a bírók előtt, a tárgyaláson, a patak; 1. a patak: nyilvános tér, a falubeliek megjelenése, gyanakvása, Ágnes leplez, tagad, ügyetlen válaszai érzékeltetik szorongását, félelmét, eltitkolási szándékát, utalás a hős zavarodottságára, tébolyára; 2. a börtön: jelképes tér, zárt, szűk, sötét, elszigetelt helyszín, az elkövetett tettel/bűntudattal való összefüggés kifejezője, Ágnes szembeül önmagával, bűnével, lelkiismeretfurdalásával, a sötétség és fény sugar jelképes jelentése, mint a téboly és tiszta tudat ellentétének metaforikus kifejezése, a tébolyodás folyamatának visszavonhatatlansága, 3. a bírók előtt: párbeszédes forma, a bírók szólama, tényállások, vádak közlése, a büntetés kijelentése, Ágnes örültségének beteljesedése, a személyiség széthullása, az örület elhatalmasodásának folyamata, a bírók szárnalmas, megértő, empatikus viszonyulása, Ágnes felmentése, sorsszerűség 4. patak: a helyszín megismétlődése, zárt, keretes szerkezet, az asszony rögeszmés állapotának bemutatása; időszerkezet: 1–4 szakasz: a tett kiderülése, mindössze néhány óra, viszonylag rövid idő, 5–9. szakasz: Ágnes börtönben eltöltött ideje, bűntudata, kezdődő örülete, meghatározatlan idő, de mindenképpen több napig tart, 10–19. szakasz: a bírósági tárgyalás, Ágnesen elhatalmasodik az örület, néhány óra, 20–26. szakasz: Ágnes megbomlott elméje, rögeszmés cselekvése, időtlenség, örök jelen, érzékelteti az asszony tragikus, örökérvényű sorsát stb.)

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszadásra 1 pont. **5 pont**

d. a bűnhődő hősök lélektani ábrázolása

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*)

Szendy Ilka életét tragédiák sorozata határozza meg: testvérei meghaltak, késői gyermek, apja halála, édesanyja súlyos beteg, feladata az otthonról, a gazdaságról való gondoskodás, fiatalkori tévedése: konfirmálás után egy legátus szeretőjévé válik, teherbe esik, magányos, különc személyiség, képtelen társ kapcsolatok kialakítására, a gyerekek nézőpontjából boszorkány, nagybátyja, Béla szerint beteg; megöli szeretőjét, Dénest, majd holttestét kútba dobja (bibliai motívum), köveket hord a kútba, a kőhordástól várja a felmentést (mitológiai motívum), a kút felszámolása, mint jelkép, önfelszámolás, a disznókhoz való kötődés jelképesége, Dénest helyettesítik, kozmikus jelleg, fenyegetettség, Ilka kettős élete: 1. hétköznapi élet, a mindennapi feladatok elvégzése, 2. a tettel való viaskodás, önvád, látomások sorozata, kettős személyiség kibontakozása, önpusztítás stb.,

Móricz Zsigmond: *Barbárok*

a bűn és bűnhődés motívuma veres juhász életében teljeseedik ki; a bűn elkövetése: Bodri juhász, a fia és a puli kíméletlen, kegyetlen, embertelen meggyilkolása, veres juhász indítéka az irigység, Bodri juhász vagyonára vágyakozik, az öv jelképes jelentése, a gazdagság, a jómód jelképe, a juhász könyörtelensége, az áldozatok eltemetése utáni lakoma, a juhász magatartására jellemző könyörtelenség, vadság; bűnhődés: veres juhász tagadja a gyilkosságot, nem vállalja fel, elutasítja ezt a felelősséget, terheli tudatát, lelkiismeretét, az öv szerepe a vallomásban, a tudatalatti szorongás, félelem kivetülése stb.,

Arany János: *Ágnes asszony*

témája a bűn hatása az emberi lélekre, a mű a bűnhődést állítja a középpontba, Ágnes örök sziszifuszi és danaidai munkára van ítélve; a szerkezet: három fő pillér különíthető el: első szakasz: a bűn elkövetése: Ágnes férjének a meggyilkolása, Ágnes titkolja, leplezi a tettet, a „véres” szó utal jelképes értelemben a gyilkosság elkövetésére, huszadik szakasz: a lepelmosás jelképes értelme, Ágnes leple fehér, tiszta, rögeszmés cselekedete érzékelteti tébolyát, örületét; huszonhatodik szakasz: Ágnes állandósult, örökérvényű állapotát érzékelteti; büntetése az örület; a bírák ítélete elmarad, hiszen maga a sors bünteti Ágnes tette miatt stb.)

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszadásra 1 pont. **5 pont**

Az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása, logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalomhasználat

Összefüggő szöveg, az értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása 5 pont; összefüggő szöveg, az értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek részleges betartása 4 pont; helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 3 pont; helyenként töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 2 pont; töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, kísérlet a válaszadásra 1 pont. **5 pont**

Helyesírás

Helyesírási típushibák:

Durva hiba (3 hibapont): a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése közhasználatú szavakban; az összeolvadás, a részleges hasonulás, az írásban jelöletlen teljes hasonulás és a kiesés hibás írásmódja; kis és nagy kezdőbetű tévesztése közhasználatú tulajdonnevek (pl. Magyar Tudományos Akadémia, Természet Világa), mellénevek és egyelemű tulajdonnévből képzett melléknév (pl. francia, balatoni, adys) esetében; igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása; tagadószó egybeírása az igével, tagadott szóval, tagadott kifejezéssel; az ly-j tévesztése közhasználatú szótőben és toldalékban, az ly-j hiánya vagy kiejtés szerinti jelölése; felszólító módú igealakok hibái.

Súlyos hiba (2 hibapont): közhasználatú szavak/összetett szavak különírása, illetve szókapcsolatok egybeírása; közhasználatú szavak elválasztása; magánhangzók időtartamának tévesztése közhasználatú szavakban és toldalékokban; mondatkezdő nagybetű tévesztése.

Egyéb hiba (1 hibapont): nem közhasználatú szavak durva és súlyos hibái; köznevek kezdőbetűjének tévesztése (pl. világháború); kezdőbetű tévesztése több elemből álló tulajdonnévből képzett melléknév esetében (pl. New York-i, budapest-bécsi, Csokonai Vitéz Mihály-os); betűtévesztés; mondatzáró írásjelek; tagmondatok közötti írásjelek; mondatrészek

közötti írásjelek hiánya vagy téves jelölése (5–6 tévesztés 1 hibapont); egyéb írásjelek hiánya vagy téves jelölése (5–6 tévesztés 1 hibapont).

Ismétlődő hibáért csak egyszer számítunk hibapontot!

A hibapontok vizsgaponttá történő átalakítása: 0–9 hibapont: 5 pont, 10–15 hibapont: 4 pont, 16–21 hibapont: 3 pont, 22–27 hibapont: 2 pont, 28–33 hibapont: 1 pont, 33 hibapont felett 0 pont.

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.